

Justitiedepartementet

Åklagarenheten

Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 12–13 mars 2015

Dagordningspunkt 13

Rubrik: Förslag till förordning om Europeiska unionens organ för straffrättsligt samarbete (Eurojust)
= Allmän inriktning

Dokument: 6298/15

Tidigare dokument:

- KOM (2013) 535 Förslag till förordning om Europeiska unionens organ för straffrättsligt samarbete (Eurojust),
- Faktapromemoria 2013/14:FPM

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: 4 oktober 2013, 28 maj 2014 och 28 november 2014.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: 3 oktober 2013 (information till JuU), 25 mars 2014 (överläggning med JuU) och 27 maj 2014 (information till JuU).

Bakgrund

Eurojust, med säte i Haag, Nederländerna, inrättades genom ett rådsbeslut från 2002. Sverige var en av initiativtagarna till beslutet. Mot bakgrund av Lissabonfördraget, Stockholmsprogrammet och den gemensamma överenskommelsen om EU:s decentraliserade organ (se nedan), presenterade kommissionen den 17 juli 2013 förslaget till förordning om Eurojust. Förordningen, som kommer att ersätta samtliga tre nu gällande rådsbeslut, inrättar Eurojust som ett EU-organ och ska reglera organets verksamhet vid Eurojust. Förslaget om Eurojust presenterades som ett lagstiftningspaket tillsammans med förslaget till förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten.

Nedan följer en kortfattad beskrivning av den verksamhet som i dag bedrivs vid Eurojust.

Eurojust har till uppgift att främja och förbättra samordning och samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter i deras utredningar och åtal rörande grov gränsöverskridande brottslighet, särskilt när den är organiserad. Eurojust bedriver ingen egen brottsutredande verksamhet. Eurojusts styrelse – kollegiet – består av en nationell medlem från varje medlemsstat. Den nationella medlemmen ska vara åklagare, domare eller polisanställd med motsvarande behörighet. Till stöd för kollegiet finns en administration som leds av den administrativa direktören.

Eurojust lämnar biträde när en åklagare behöver påskynda en framställning om rättsligt samarbete (t.ex. rättslig hjälp eller europeisk arresteringsorder) som sänts till en annan medlemsstat. Eurojust kan även bistå med samordning av utredningar och åtal som pågår i flera medlemsstater samtidigt och som har samband med varandra. Vid sidan av den nu beskrivna operativa verksamheten ansvarar kollegiet även för en stor del av den administrativa ledningen av Eurojust, bland annat när det gäller verksamhetsplanering och budgetarbete, rekrytering, lokalfrågor och upphandlingar.

I juni 2012 träffade kommissionen, rådet och Europaparlamentet en överenskommelse om hur EU:s decentraliserade organ ska organiseras i framtiden. Detta gjordes mot bakgrund av att EU:s drygt trettio decentraliserade organ vuxit fram under en lång tidsperiod och under olika politiska förutsättningar, vilket inneburit att de fått en tämligen varierande organisation och struktur. Genom överenskommelsen skapades förutsättningar för en harmonisering av myndigheternas organisation.

I december 2014 antog rådet en partiell allmän inriktning som avsåg samtliga artiklar i förordningen utom de som tar sikte på förbindelserna med den europeiska åklagarmyndigheten, personuppgiftsfrågor och tystnadsplikt och sekretess. Vid det tillfället lämnade Sverige en skriftlig deklARATION med innebörden att vi föreslår att öppenhetsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning [EG] nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar) ska tillämpas på all verksamhet inom Eurojust.

Rådet har nu att ta ställning till en allmän inriktning för hela förslaget. Några detaljer förhandlas dock fortfarande men förväntas vara klara till rådets möte.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Förordningsförslagets rättsliga grund utgörs av artikel 85 i EUF-fördraget. Förordningen antas i enlighet med det ordinarie lagstiftnings-

förfarandet, vilket innebär att rådet beslutar med kvalificerad majoritet och att Europaparlamentet är medbeslutande. I och med att regeringen ges formen av en förordning kommer den att bli direkt tillämplig i alla medlemsstater när den trätt ikraft.

Svensk ståndpunkt

Övergripande ståndpunkt

Sverige var en av initiativtagarna till Eurojust och värdesätter dess arbete högt. Regeringen har fått gehör för flertalet viktiga synpunkter och kan vara nöjd med resultatet i huvudsak, förutom vad gäller frågan om öppenhetsförordningen.

Regeringen har verkat för ökad öppenhet och därmed att EU:s öppenhetsförordning ska vara fullt ut tillämplig på Eurojust och inte bara på handlingar med anknytning till Eurojusts administrativa uppgifter, som nu föreslås. Regeringen har hittills inte fått tillräckligt med stöd för detta i rådet.

Uppdrag och behörighet

För regeringens del har det varit viktigt att bestämmelserna om Eurojusts uppdrag och behörighet inte skulle begränsas jämfört med vad som gäller i dag, vilket kommissionens ursprungliga förslag i viss mån innebar. Sverige har fått gehör för detta.

Kommissionens ursprungliga förslag om att utvidga och harmonisera de nationella medlemmarnas behörighet att utföra operativa uppgifter i förhållande till såväl nationella myndigheter som andra nationella medlemmar fick inte tillräckligt stort stöd under förhandlingarna. Sverige, vars nationella medlem redan i dagsläget har en behörighet som går utöver vad kommissionen föreslog, har verkat för att det inte ska införas någon begränsning av medlemsstaternas möjligheter att gå utöver den behörighetsnivå som nämns i förordningen. Förslaget innehåller inte längre någon sådan begränsning och regeringen kan därmed stödja förslaget.

Organisation

Regeringen har instämt i behovet av att kollegiet avlastas administrativa uppgifter så att de nationella medlemmarna kan ägna mer tid åt det operativa arbetet, som utgör Eurojusts kärnverksamhet. Regeringen stödjer därför de föreslagna förändringarna av Eurojusts organisation, t.ex. om att inrätta en verkställande styrelse som tar över vissa administrativa frågor.

Förbindelser med Europol

Samarbetet mellan Eurojust och Europol stärks, vilket är positivt. Regeringen kan ställa sig bakom att bestämmelserna om tillgång till

information mellan Eurojust och Europol har fått en likalydande reglering i de båda förordningarna.

Övriga frågor

Regeringen har fått med skrivningar i förordningen som värnar vår offentlighetsprincip.

Regeringen ser positivt på förslaget bestämmelser om ett ökat deltagande för Europaparlamentet och de nationella parlamenten i samband med Eurojusts års- och utvärderingsrapporter.

Europaparlamentets inställning

Förordningsförslaget har diskuterats i utskotten för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (LIBE) och rättsliga frågor (JURI). I JURI efterlystes balans och distinktion mellan Eurojust och den föreslagna europeiska åklagarmyndigheten.

Förslaget

Förslaget till förordning reformerar främst Eurojusts organisatoriska uppbyggnad och dess hantering av administrativa ärenden. Den innebär ingen förändring av myndighetens kärnverksamhet. Eurojust ska även i framtiden främja och förbättra samordning och samarbete mellan medlemsstaterna i deras utredningar och åtal rörande grov organiserad gränsöverskridande brottslighet.

Förslaget syftar till att

- effektivisera Eurojust genom att införa en ny ledningsstruktur,
- möjliggöra för Europaparlamentet och de nationella parlamenten att bli delaktiga i utvärderingen av Eurojusts verksamhet och
- harmonisera Eurojusts styrande regelverk med de bestämmelser som gäller för EU:s övriga decentraliserade organ.

De viktigaste förändringarna jämfört med nu gällande regelverk är följande.

- Det inrättas en verkställande styrelse med uppgift att biträda kollegiet i administrativa frågor. Styrelsen föreslås bestå av presidenten, vice presidenterna, en representant från kommissionen och två nationella medlemmar. Dessutom ska den administrativa direktören delta i styrelsens möten utan rätt att rösta.
- Eurojusts skyldighet att samarbeta med Europol stärks.
- Den parlamentariska kontrollen av Eurojusts verksamhet stärks genom att en tydlig informationsskyldighet gentemot Europaparlamentet och de nationella parlamenten införs.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Enligt regeringens bedömning kan förordningsförslaget medföra begränsade konsekvenser för svensk lagstiftning.

Enligt 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och därtill hörande bilaga, p. 65, tillerkänns Eurojusts administrativa direktör och personalen vid Eurojust immunitet och privilegier i Sverige. Bestämelsen infördes i samband med genomförandet av det första Eurojustbeslutet (prop. 2001/02:86) och är den enda lagstiftningsåtgärd som vidtagits i anledning av Sveriges genomförande av Eurojustbesluten.

Av 1 § förordningen (2007:971) med instruktion för Åklagarmyndigheten framgår att Åklagarmyndigheten ansvarar för den svenska åklagarverksamheten vid Eurojust och att myndigheten ska ta emot och vidarebefordra framställningar från enskilda personer om att få ta del av personuppgifter som bevaras vid Eurojust. Enligt 15 § åklagarförordningen (2004:1265) utses personalen vid det svenska Eurojustkontoret av Åklagarmyndigheten.

Det regelverk som styr det praktiska arbetet finns i Åklagarmyndighetens författningssamling (ÅFS). Av central betydelse är ÅFS 2007:12 (Åklagarmyndighetens föreskrifter om internationellt samarbete, konsoliderad version). Föreskriften innehåller bestämmelser om den nationella medlemmens behörighet och tjänsteställe samt åklagarnas informationsskyldighet till Eurojust m.m. Föreskriften kompletteras av rättspromemorian 2011:9 med anvisningar för informationsöverföring till Eurojust.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt regeringens bedömning medför förslaget endast marginella budgetära konsekvenser för Sverige och EU. I den mån förslaget får budgetkonsekvenser är utgångspunkten att dessa, såväl nationella som inom EU, ska finansieras inom befintlig budgetram.